

מחשבה למעשה
בית מדרש ללימוד והוראת ההלכה
בראשות הרב בוטרמן שליט"א

בעלון השבוע...

לא אג הכה // המגנה בין השני אהלה <
פרש השבוע // ייחוסו של עמ ישרא <
דיבור אהלה // אה"ר שאינו אהש גנאי <

את האזון נתן אקרא גמ כהגה www.kollel.org.il

שאל את הרב

המתנה בין בשר לחלב

מנהג ישראל לאכול מאכלי גבינה בשבועות (רמ"א אורח חיים סימן תצ"ד סעיף ג') ובטעם המנהג הביא שם שרצו לעשות זיכרון לשתי הלחם וע"י שאוכלים קודם חלב ואח"כ בשר מוכרחים להביא ב' לחמים שהרי אסור לאכול בשר עם אותה פת שאכלו איתה חלב ומכאן זיכרון לשתי הלחם. לקראת חג השבועות הקרב ובא נביא קצת מעניין ההרחקות שבין בשר לחלב.

מקור ההרחקה: הגמ' בחולין דף ק"ה ע"א מביאה "בעא מיניה ר' אסי מר' יוחנן כמה ישהה בין בשר לגבינה א"ל ולא כלום" ושואלת הגמרא, איני והא אמר ר"ח אכל בשר, אסור לאכול גבינה. גבינה, מותר לאכול בשר. אלא כמה ישהה בין גבינה לבשר? א"ל ולא כלום. וממשיכה הגמרא "א"ל ר' אחא לר"ח בשר שבין השיניים מהו קרי עליה הבשר עודנו בין שיניהם". עוד ממשיכה הגמ' שמר עוקבא היה ממתין עד 'לסעודתא אחרינא' אחרי שאכל בשר וקרא על עצמו חלא בר חמרא (חומץ בן יין) לגבי אביו שהיה ממתין עד למחר.

ולמד מכאן הרמב"ם שבכל אכילת בשר צריך להמתין עד לסעודה אחרת.

טעם ההרחקה: הטור מביא שתי שיטות בהסבר מדוע יש להמתין שש שעות. רש"י כתב שהבשר שמן "ומאריך טעמו" (היינו כיון שהבשר קשה לעיכול טעמו נשאר לזמן רב) ומה שאסרה הגמ' שם בשר שבין השיניים מדובר אפי' אחרי שש שעות, **אבל הרמב"ם** למד שצריך להמתין מחשש שנשאר בשר בין השיניים (ואפי' אם לא בולע כלל) אבל אחרי ו' שעות גם אם יהיה בשר אין הוא נחשב כבשר כלל ומותר.

הרב יאיר כהן

ומצאנו גם נפק"מ בין הטעמים: נפק"מ ראשונה לגבי מי שמוצא בשר בין שיניו לאחר ו' שעות לרש"י צריך להסירו ולרמב"ם אין צורך שהרי כל החידוש שבשר בין השניים נחשב בשר הוא בתוך זמן ההמתנה ולא לאחריה. נפק"מ שניה האם כשלועס בשר לתינוק ואינו בולע צריך להמתין שלדעת רש"י אין להמתין שהרי לא בלע ואין מה שימשיך את הטעם ואילו לרמב"ם התולה את הדין בבשר שבין השיניים צריך להמתין.

ולמעשה פסק השו"ע לחוש לשני הטעמים ולכן מי שרוצה לטעום מתבשיל בשר לאמוד את טעמו ואינו רוצה להמתין אחריו צריך להכניס את המאכל לפיו ולפלוט אותו (מחמת טעמו של רש"י) וגם להקפיד לא ללעוס כלל (מחמת טעמו של הרמב"ם).

שעור ההמתנה: הרא"ש והרי"ף הביאו שצריך להמתין בין בשר לגבינה "שעור זמן" שבין סעודת הבוקר לערב וברמב"ם פי' שהם כעין שש שעות. אבל תוס' בדף ק"ה. ד"ה לסעודתא כתב שאפי' לאלתר אם סילק השולחן וברך מותר דלא פלוג רבנן. **ולהלכה:** פסק השו"ע כהרמב"ם הרי"ף והרא"ש שצריך ממש להמתין שש שעות. אבל הרמ"א הביא שהמנהג הפשוט הוא לברך ולפנות את השולחן ולחכות שעה ואז כבר להתיר לאכול גבינה, וכתב שאין שום מקור לשיעור זה של שעה אבל בכל אופן אין למחות בידיהם שהרי לתוס' מותר ע"י פינוי השולחן וברכה. ומ"מ לכתחילה כתב "ויש מדקדקים להמתין ו' שעות אחר אכילת בשר וגבינה וכן ראוי לעשות".

ובמהרש"ל כתב במילים חריפות יותר "ואם א"א למחות ביד בני אדם שאינם בני תורה אבל בבני תורה

ראוי למחות ולגעור בהם שלא יקלו פחות מו' שעות". ובספר פתחי תשובה הביא בשם החתם סופר שבחולה אפי' שאינו מסוכן אפשר להקל לשתות חלב לרפואתו אפי' אחר שעה אחת לאחר שסיים סעודתו וברך.

ובשו"ת תשובות והנהגות כתב שמי שברך על החלב יכול לשתות ממנה אם עבר שעה וברך כדי שלא יעבור על איסור ברכה לבטלה, אבל להשו"ע שנקט את הרי"ף והרמב"ם מן הדין יהיה אסור לו לשתות וכ"כ הזכור לאברהם.

מנהגים: ברוב תפוצות ישראל נהגו להמתין שש שעות שלימות אולם יש קהילות מצומצמות שנהגו להמתין 4 או 3 שעות (יהדות גרמניה אוסטריה וצ'כוסלובקיה) ויש אף הממתינים רק שעה אחת (יהדות הולנד).

רוב שעה שישית: והנה לשון הרמב"ם שהוא מקור השו"ע להצריך "כמו שש שעות", ודנו האחרונים האם צריך דווקא שש שעות או שמספיק רק קרוב לשש שעות, ואמנם בספר גינת ורדים בגן המלך אות קנ"ד כתב שצריך ו' שעות בדיוק וכן מצאנו בר' ירוחם אות כ"ח,

אלא שידוע דעת הגאון רבי אהרון קוטלר הייתה להקל ברוב שעה שישית וכן נוהגים גם כיום בישיבתו בלייקווד לתת ארוחת ערב חלבית טרם עברו ו' שעות מלאות וכן נהגו הגר"י אברמסקי והגר"י קמנצקי וכדברי המאירי חולין ק"ה. "והוא ו' שעות או קרוב לזה".

ומן העניין להביא שדעת החת"ס הייתה להמתין רק חמש שעות ושליש (מנהגי רבותינו והליכותיהם,

החת"ס, מהדורה שנייה, פרק כ"ו אות ע"ז). ומקובל בשם הגרי"ש אלישיב שסגי מעיקר הדין בחמש שעות ומשהו אלא שמי שריח תורה נודף ממנו שימתין ו' שעות שלימות.

שינה: עוד מקובל בשם הגרי"ש"א שהקל לאחר שינה שלא צריך להמתין ו' שעות וכ"כ בהערות על מסכת חולין ריש פרק כל הבשר בשם מהר"א טשכנוב דהשינה והבל הפה גורמים עיכול, ועיי"ש במהדורא בתרא שהוסיף שאין להקל אלא רק בבשר עוף ולא בשר בהמה וכן אין להקל אלא בשינה של לילה ולא בשינת יום, (ואפשר עוד שלא היקל אלא רק בשעה השישית עצמה ולא קודם לכן).

עוד יש לנו להביא בזה שנחלקו הפוסקים ממתי סופרים את אותם ו' שעות בספר דגול מרובה כתב שמונים ו' שעות מאז שסיים לאכול את הבשר עצמו ואילו הערוך השולחן כתב למנות מסוף הסעודה ממש.

מסתפק: אם האדם מסתפק האם עבר מאז שאכל בשר שש שעות הובא בספר דרכי תשובה מחלוקת הפוסקים דיש מן הפוסקים הסוברים שצריך להחמיר ולהמתין ואפילו שלכאורה זהו ספק דרבנן ובכל ספק דרבנן אזלינן לקולא מ"מ כאן יצטרך להמתין משום דהוי דבר שיש לו מתירין [היינו דבר שעתיד להיות מותר] ודבר שיש לו מתירין לא אזלינן לקולא אמנם הדרכי תשובה שם מביא ג"כ את דעת הצ"ח שסובר שאם מסתפק האם עברו שש שעות יש להקל ככל ספק דרבנן ולא שייך לומר הכא דזהו דבר שיש לו

חל אלונו חובג הגפלה ובקשה אהשג יגהכך ככא צרכינו, כי הכא מאגו יגהכך, אל כן ככא מה שיצטרך האדם ככא עג וככא שעה, יגליו אל אלונו גפלה קצרה אהשגך אל ה' יהבו. וכעג הפעולה יאמר ככא צרכיו אשג יחוד קודש ככך הוא ושכינתיה, רבון העולמים הצאית דרכי כי מאגך ככא וכו'. וביוגר צריך ציוד אהגפאל שיהיה או צד כשג עג עולם, ואגה ככא צרכיהם וציוונגם, מה' יצא הדרכי. ואפי אומי עגג כצונ אגפלה זו בערה כאג חודש סיון, הוא החודש שבו נגנה הגונה, וקי נקראים הניס אה' אלקינו.

(הש"ה הקדוש)

שאינן צריך להמתין שש שעות וגם אם נפסוק שהעיקר שצריך להמתין מ"מ הלא מסופק הוא שמא עבר הזמן. וגם להפוסקים שסוברים דאף בספק ספיקא אמרינן דבר שיש לו מתירין מ"מ הכא עיקר הספק הוא על הזמן והזמן הזה לא יבוא לידי היתר לעולם.

ובשבוע הבא נביא בס"ד דין ההמתנה בבשר לאחר חלב ודין דבר אשר הו"א בחזקת חלבי או בשרי וכדו'.

מתירין משום שכל מה שאומרים שבדבר שיש לו מתירין לא אזלינן לקולא הוא רק בדבר חד שימושי שאם לא ישתמש בו עכשיו יוכל להשתמש בו כשיהיה מותר, אך בנידון דידן הרי יכול הוא לאכול חלב וגבינה גם עתה וגם לאחר שש שעות ובכגון דא לא אמרינן דהוי דבר שיש לו מתירין.

ועוד הביא שם הדרכי תשובה להקל מטעם דהוי ספק ספיקא שהרי שמא העיקר כהפוסקים שהבאנו

הרב שניאור קוט

פרשת שבוע

ייחוסו של עם ישראל

אשר עמדת לפני ד' אלוֹקֵיךְ בחורב", ועל ידי שהאבות מוסרים לילדיהם את מה שראו עיניהם, וילדיהם לילדיהם את מה שסיפרו להם אבותיהם, מתקיימת האמונה במעמד הר סיני, בקבלת התורה ובנותן התורה, וכמו שכתב הרמב"ן על הפסוק הזה – 'כי כשנעתיק גם הדבר לבנינו ידעו שהיה אמת בלא ספק, כאילו ראוהו בכל הדורות, כי לא נעיד שקר לבנינו, ולא ננחיל אותם דברי הבל ואין בם מועיל'.

האפשרות הזו של להנחיל תורה ומצוות לעם בדרך זו, שייכת רק באומה שמתהדרת באבותיה ובדורות הקודמים לה, המציינת ספרי יוחסין לחבר עצמה לדורות הקודמים, ובזה נשתנו אומות העולם מעם ישראל - אצל אומות העולם, כל דור מחשיב את עצמו כמתקדם ומפותח יותר מהדור הקודם, כך ואם אביו יאמר לו דבר, יאמר לעצמו – אין זה מתאים לדור שלנו, החכם ונבון יותר מהדורות הקודמים.

ואילו עם ישראל שונה מכך, בכל הווייתו אנו מחוברים לדורות הקודמים, לומדים מהם, משתדלים לידבק בהם, במעשיהם ובדבריהם, אנו שגור על

בפרשתינו פרק א' פסוק י"ח כתוב "ויתילדו על משפחותם לבית אבותם" רש"י ביאר על הפסוק 'הביאו ספרי יחוסיהם'.

בילקוט שמעוני פרשת במדבר כתוב "בשעה שקיבלו ישראל את התורה, נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקב"ה, אמר להן: הביאו לי ספר יוחסין שלכם, שנאמר 'הבו לה' משפחות עמים', כשם שבני מביאין – 'ויתילדו על משפחותם', לכך מנאם בראש הספר הזה אחר המצוות... שלא זכו ליטול את התורה אלא בשביל היוחסין שלהן".

והקשו המפרשים מדוע נאמר שרק לעם ישראל יש יחוס, וכי הגויים לא נתיחסו, 'תולדות ישמעאל' 'תולדות עשיו', ועוד מהו שייכות היחוס לבית אבותם עם קבלת התורה?

וביארו בזה מפרשים, משום שקבלת התורה אינה לדור אחד בלבד, אך גם אינה חוזרת על עצמה בכל דור ודור, אלא הקב"ה נתן את התורה לבני אותו דור, וצווה עליהם "והודעתם לבניך ולבני בניך, יום

זה מה שענה הקב"ה לאומות העולם: הביאו לי ספרי יוחסין שלכם, כי מי שלא מתהדר ולא מתייחס אחר אבותיו – אין לו שייכות לתורה, כי היא לא תשאר בידו, רק בני ישראל שתולים עצמם כמה שיותר להידבק באבות האומה הקדושים, במקבלי התורה – ראוי לתת את התורה הקדושה.

לשוננו אמרת חז"ל 'מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי', אנו שגור על לשוננו אמרת חז"ל 'אם ראשונים כמלאכים אנו בני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים', (וידוע בזה ביאורו של ה'חתם סופר' אם אנו מחשיבים אותם כמלאכים, אזי אנו בני אדם, ואם אנו מחשיבים אותם לבני אדם, אזי אנו כחמורים),

הרב אהרון דואר

דיבור למעשה

לה"ר שאינו לשם גנאי

לגנות, נחשב לשון הרע האסור. **תשובה:** כל סיפור גנאי אסור, גם אם אין כוונת המספר לגנות אלא רק לספר כדרך צחוק בעלמא. **מקורות:** כתב ה'חפץ חיים' (לשון הרע כלל ג הלכה ג): "וראה עוד את גודל איסור לשון הרע, שאפילו אינו מדבר מתוך השנאה, ולא נתכוון בהסיפור לגנות, רק אמרו דרך שחוק וקלות ראש, אף על פי כן כיון שעל פי אמת דברי גנאי הוא, אסור מן התורה". והמקור לדבריו הוא ממרים הנביאה שלא התכוונה לגנות את משה רבינו, אלא להפך, התכוונה לשבח אותו, ובכל אופן נענשה (רש"י במדבר יב, א).

מני, בחור ישיבה, הוזמן למשפחת כהן לסעודת ליל שבת. כשחזר מני לישיבה בלילה אחרי הסעודה, רצה לספר לחבריו חוויות משולחן השבת של משפחת כהן, ולמני היה הרבה מה לספר, על הבעל הבית שלא הפסיק לשאול אותו שאלות מוזרות, ועל בעלת הבית שלא הפסיקה לדבר, וגם על הילדים שלא כ"כ עזרו.. ועוד מיני מעשיות.

שואל מני, האם מותר לו לספר לחבריו מה היה אצל משפחת כהן, שהרי אין כוונתו לגנות אותם, אלא רק לצחוק וקצת להתבדח על מה שהיה שם. או שמא כל סיפור גנאי, גם אם המספר לא מתכוון

